

Salvor Oy:n kommentit Valtakunnallisesta jätesuunnitelmasta.

Taustaa

Edellisen Valtakunnallisen jätesuunnitelman vuoteen 2005 pilaantuneita maita koskeissa tavoitteissa onnistuttiin seuraavissa:

- maamassoille on luotu runsaasti vastaanotto ja välivarastointialueita
- voimakkaasti pilaantuneiden maamassojen esikäsittelyyn ja käsittelyyn ovat alan toimijat investoineet yhteensä noin 15–20 Milj. euroa hankkimalla korkeatasoisia menetelmiä (mm. poltto-, pesulaitteistot) sekä vastaanottoalueita
- maassa on tällä hetkellä useiden yritysten ja jätehuoltoyritysten rakentama kattava käsittelykeskusten verkko
- käsittelyjen pilaantuneiden maiden hyötykäyttökäytännöt on kehittyneet erityisesti vanhojen kaatopaikkojen sulkemisarasteissa
- in situ puhdistusmenetelmiin on luotu koehankkeita

Tavoitteita ei kuitenkaan ole saavutettu mm. seuraavilla alueilla:

- pilaantuneiden maiden loppusijoituksessa maiden esikäsittely tai käsittely on vähentynyt kaatopaikkaläijityksen yleistymisen johdosta
- toimenpiteet todellisen jatkokäsittelyn ja puhdistamisen edistämiseksi eivät ole olleet riittäviä
- kehitettyjen korkeatasoisten menetelmien käyttöaste uhkaa jäädä riittämättömäksi
- uusien tehokkaiden käsittelymenetelmien investointiin ja rakentamiseen ei ole liiketoiminnallisia edellytyksiä
- pilaantuneisiin maiden käsittelyyn kohdistuva tutkimus- ja kehitystoiminta on hiipumassa
- viranomaiskäytäntö ei ole lupien myöntämisessä yhtenäistynyt toivotulla tavalla

Taloudellisten ohjauskeinojen puuttuminen pilaantuneiden maiden osalta on johtanut siihen, että maanomistajille edullisin vaihtoehto on lievästi sekä voimakkaasti pilaantuneiden maiden toimittaminen käsittämättöminä kaatopaikoille. Tehdyt investoinnit eivät ole tuottaneet eivätkä tule jatkossakaan tuottamaan suunnitellulla tavalla.

Kaatopaikoille pilaantuneet maat ovat tärkeä ja vaivaton tulonlähde. (YTV:n tiedote 23.1.07: ”Jätehuollon toimintatulot olivat 71,5 miljoonaa euroa, mikä on kolme miljoonaa budjetoitua enemmän. Pääasiallinen syy tulojen kasvuun on se, että lievästi saastuneita maa-aineksia otettiin vastaan Ämmäsuolla lähes viisi kertaa arvioitua enemmän.”). Kaatopaikkojen kesken kilpailu pilaantuneista maista on kasvanut huomiota herättävästi

Vuonna 2003 on pilaantuneita maita tarjottu kaatopaikoille 549 000 tonnia. (Finwaste -hankkeen loppuraportti: Jätevirrat ja jäteintensiteetin muutos Suomen taloudessa 1997–2003; Ilmo Mäenpää et al. Suomen ympäristö 44/2006). Kun pilaantuneiden maiden vuosittaiseksi kokonaisvolyymiksi arvioidaan n. 600 000 - 700 000 tonnia, voidaan sijoittamista kaatopaikoille pitää tällä hetkellä keskeisenä toimintamallina.

Uusi valtakunnallinen jätesuunnitelma ei tue edellisen valtakunnallisen jätesuunnitelman niitä linjauksia, joilla tavoitteena oli korkeatasoisten puhdistusmenetelmien ja käsittelyverkostojen luominen. Tältä pohjalta rakennetuilta toiminnoilta ja investoinneilta putoaa pohja pois, jos ekotehokkuuden nimissä päädytään ohjaamaan läjitykseen käsittelemättömiä pilaantuneita maita; ”Orgaanisia haitta-aineita ei pyritäkään tuhoamaan maa-aineksesta, vaan yhä enenevässä määrin turvaututaan varastointiin ja loppusijoitukseen.” Pahimmassa tapauksessa jo kehittynyt teknologia joutuu hakemaan toimintaedellytyksiä muualta; ”Maailmalla riittää töitä, jos meno Suomessa ei muutu” (liite 1. Savaterra).

Pilaantuneiden maiden määrät ovat yli 30 % yhteiskuntajätteiden kaatopaikkamäärästä. Ominaisuuksiltaan (haitta-ainesisällöltä ja niiden liikkuvuudelta kaatopaikkojen suotovesiympäristöissä) pilaantuneet maat poikkeavat merkittävästi muista jäteryhmistä. Pilaantuneen maat poikkeavat myös valtakunnallisen jätesuunnitelman tavoitteissa, sillä niitä ei kannateta sisällytettäväksi jäteverotuksen piiriin.

Voimakkaasti pilaantuneiden maiden kaatopaikkasijoitusta ei voida pitää kestäväkehityksen mukaisena toimintana, sillä kysymys on vain väliaikaisesta ratkaisusta. Alueet pitää käsitellä myöhemmin, jolloin kyseessä on ongelman siirtäminen tulevaisuuteen.

Saavuttaakseen uuden valtakunnallisen jätesuunnitelman ympäristöpoliittisista päämääristä luonnonvarojen kestävä käytön, vaarallisten aineiden hallinnan sekä paikallisten terveys- ja ympäristöhaittojen vähentämisen, pitää pilaantunutta maaperää koskevaan lainsäädäntöön sisällyttää myös taloudellisia ohjauskeinoja. Siten saatetaan maaperän hyötykäyttö kannattavaksi vaihtoehdoksi kaatopaikkaläjitykselle.

Vapautus jäteverosta on annettu myös ympäristönsuojelusyistä kaatopaikalle sijoitettavalle energiatuotannon tuhkalte. Hyötykäyttöä on pyritty lisäämään Valtioneuvoston asetuksella 591/2006 (Eräiden jätteen hyödyntäminen maarakentamisessa). Käytön merkittävää lisääntymistä ei kuitenkaan ole havaittavissa, sillä tarvittava tuhkan laadunvalvonta, käsittely ja välivarastointi kuljetuksineen muodostavat liian suuren taloudellisen esteen. Ajaminen suoraan kaatopaikoille tulee halvemmaksi.

Yhä useammassa EU maassa pilaantuneet maat ovat jäteveron piirissä. Hollannissa pilaantuneille maille asetettiin jätevero vuonna 1994, jonka seurauksena läjitysmäärät putosivat, eri puhdistusteknologia kehittyivät ja hyötykäyttö kasvoi. Puhdistusteknologiasta muodostui yritystoimi, joka vaikutti välittömästi tekniikoiden kehittymisen lisäksi vilkkaaseen kilpailuun käsittelyhintoja laskevasti. (liite 2: Hollannin kehitys). Hollannin lisäksi pilaantuneet maat ovat nykyään jäteverotuksen piirissä EU-maista mm. Belgiassa, Iso-Britanniassa, Ruotsissa ja Tsekin tasavallassa.

Valtakunnallisen jätesuunnitelman laatimiseen asetetun työryhmän erityisenä tehtävänä oli mm. tarkastella eri ohjauskeinojen käyttöä ympäristö- ja jätepolitiikan tavoitteiden saavuttamisessa.

Siksi ehdotamme, että

- jätevero myös puhdistamattoman maan ja tuhkien kaatopaikkasijoittamiselle
 - kaatopaikoille sijoittuvan maan haitta-ainesisältö tulee kuormittamaan jätteen tavoin kaatopaikkaa, jolloin verokohtelun tulisi vastata muuta jätettä
- edistetään haitattomaksi käsitellyn pilaantumattoman maan hyötykäyttöä luomalla käytölle laatukriteerit ja laadunvalvontamenettelyt
 - teollisten sivutuotteiden hyötykäyttö voisi toimia suunnannäyttäjänä ja laatutason määrittäjänä
- tuotteistamisohjeet myös riittävään tasoon puhdistetuille pilaantuneille maille ja tuhille.

Salvor Oy

toimitusjohtaja Jukka Saarenpää

Liitteet:

1. ”Pilaantuneet maat ovat aikapommi Suomessa” artikkeli 27.3.07 Lapin Kansa.
2. Taloudellisen ohjauskeinon vaikutukset Hollannissa: puhdistus vs. läjitys sekä maaperänpuhdistusteknologioiden käyttö ja kustannukset.

Liite 1.

”Pilaantuneet maat ovat aikapommi Suomessa

Rovaniemeläisen Savaterran toimitusjohtaja Olli Aho ja tekninen johtaja Jussi Uotila ovat sitä mieltä, että pilaantuneista maista kypsyä aikapommi Suomessa. Orgaanisia haitta-aineita ei pyritäkään tuhoamaan maaineksesta, vaan yhä enenevässä määrin turvaudutaan varastointiin ja loppusijoitukseen.

Eräät ympäristökeskukset ovat myöntäneet maata vastaanottaville keskuksille superlupia, joiden turvin pilaantunutta maata voidaan ottaa vastaan lähes rajattomasti. Superluvissa toiminnalle asetetut vakuudet ovat olleet 0,58–3,35 euroa tonnia kohden. Superlupia saaneet toimijat ovat Ahon mukaan suojautuneet riskeiltä siten, että vastaanottokeskuksiin on perustettu erillinen pienen osakepääoman yhtiö, jonka vastuulla ovat isomman yhtiön aliurakoimat massat. Yhtiön koko tuotto jaetaan omistajille vuosittain. Vastuu suhteutettuna toiminnan määrään on mitätön.

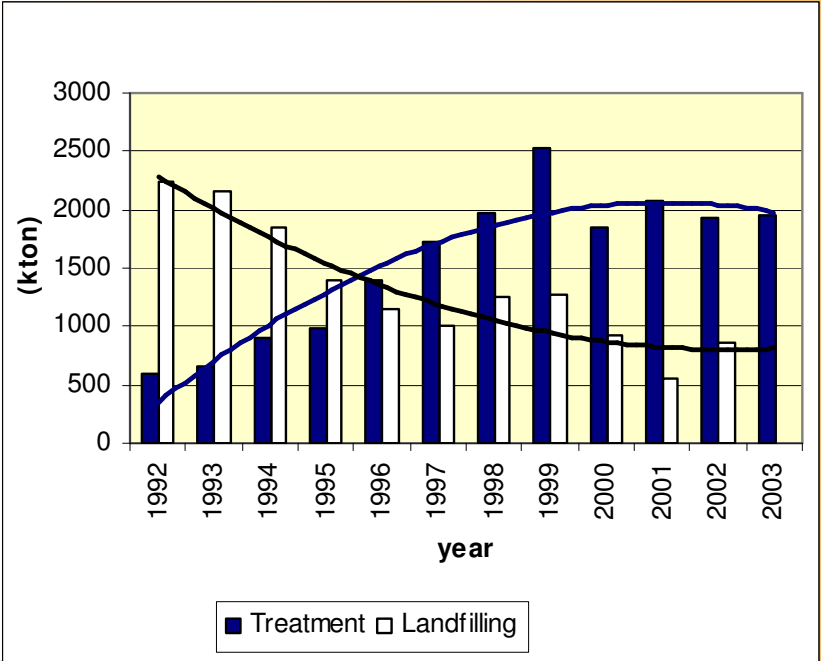
Ahon ja Uotilan mielestä puhdistamattomille maamassoille tulisi säätää jätevero, joka on nykyisin 30 euroa tonnilta. Tämän jälkeen puhdistustoiminta elpyy ja menetelmäkehitys jatkuu.

Savateran allekirjoitti 26.3.2007 esisopimuksen puhdistuslaitteiston toimittamisesta Romaniaan. Toimitusjohtaja Olli Ahon mukaan tarjouspyyntöjä tulee mielenkiintoisista maista. Hän toteaa, että ”maailmalla riittää töitä, jos meno Suomessa ei muutu.”

Lapin Kansa -lehti 27.3.07 sivu13.

© Esmerk

TRENDS IN TREATMENT AND LANDFILLING

YEARLY THROUGHPUTS AND COSTS

